

Проблематика поеми «Мойсей»

Поема «Мойсей» Івана Франка, за визначенням Ю. Шевельова, стала «другим «Заповітом» після Шевченкового.

Іван Франко сам чітко окреслив тематику поеми: *«Основною темою поеми я зробив смерть Мойсея як пророка, не признаного своїм народом. Ся тема в такій формі не біблійна, а моя власна, хоч і основана на біблійнім оповіданні».*

За Біблією «Мойсей умер у неласці ізраїльського бога» за те, що не вшанував авторитет Господа «перед синами Ізраїля».

За версією ж Франка-митця, смерть Мойсея на вершині гори була мотивована відмовою від нього зневіреного власного народу.

За жанром «Мойсей» — **філософська поема-притча**.

Поема — ліро-епічний віршований твір, у якому зображено значні події і яскраві характери, а розповідь героїв супроводжується розкриттям авторських переживань і роздумів.

Притча — це повчальна алегорична оповідь найчастіше філософсько-релігійного змісту, що складається з фабули (сюжету) й моралі. Широко використовується в Біблії.

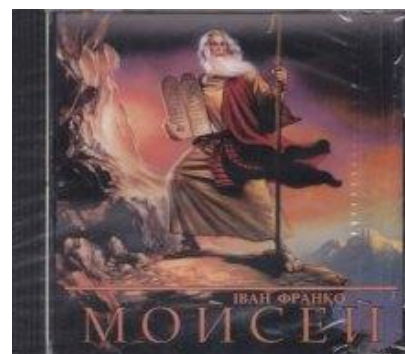
У творі порушено широке коло загальнодуховних і національних проблем, які, на думку письменника, є життєвоважливими для українців.

Поема починається з того, що виведений Мойсеєм із неволі народ, *«сорок літ проблукавши... по арабській пустині»*, наблизився вже до землі обітованої. І за крок до досягнення мети народ через скруту й злигодні зневірився в словах і пророцтвах Мойсея:

*Ті слова про обіцяний край
Для їх слуху — се казка;
М'ясо стад їх, і масло, і сир —
Се найвищя ласка.*

Пророк і лідер Мойсей не перебуває в ореолі величі й слави, а є слабосилим і зневаженим дідусем, який бавить дітей, стає всезагальним посміховиськом.

Мойсей тяжко переживає втрату віри ізраїльтянами в можливість потрапити до обітованого краю.

Джерело: narodna.prawda.com.ua

Він виснажений не довгим шляхом, а крахом довір'я до нього як проводиря, тому що:

*Все, що мав у житті, він віддав
Для одної ідеї,
І горів, і яснів, і страждав,
І трудився для неї.*

Датан і Авірон підбурюють побити пророка камінням, переконуючи стомлених і легковірних людей у тому, що краще задовольнити сьогочасні проблеми, аніж роками шукати примарного ідеалу. Вони прагнуть позбавити Мойсея впливу на молодих.

Після безсонної ночі та відвідування священного каменя Мойсей переконує народ не зупинятися на півдорозі. Він розповідає притчу про те, як дерева обирали собі короля. Автор пояснює алегорію казки:

*Дерева — се народи землі,
А король у їх колі —
Божий вибранець, син і слуга
Господевої волі.*

Джерело: wol.jw.org

Вибір Бога для ізраїльського народу — бути охоронцем людської духовності і пишатися цим. Це передбачає відмову від суєтних земних благ. Однак Мойсея виганяють у пустелю після чергового конфлікту з Датаном і Авіроном.

*О Ізраїлю! Якби ти знав,
Чого в серці тім повно!
Якби знав, як люблю я тебе!
Як люблю невимовно!*

Самотній та вигнаний народом Мойсей помирає. Сутність його трагізму в тому, що сорок літ долав він многотрудний шлях і, дійшовши до омріяної «пречудної долини», побачивши її, так і не ступив на неї, померши біля брами сподіваного раю.

Такою була доля пророка, проводиря нації — бути зневаженим, побитим камінням власним народом, хоч усе життя було присвячене його поступу до світла та волі.

Після смерті пророка стала рельєфно окреслена важка втрата — і безмежна туга охопила народ. Народ переродився. Із «намазів лінивих» він став готовим на героїчні вчинки. Новий вождь Єгошуа, виходець із народу, став продовжувачем справи пророка. Мойсеєві не вдалося довести людей до землі обітованої, але не дарма вони промандрували стільки часу пустелею. За ті довгі роки народ зміцнів, окріп духовно. Зазнавши страждань, він став набагато мудрішим.

Тобто Франко порушує проблему відносин «народ — пророк», відсутність розуміння та комунікації між ними.

Паралельно автор розкриває проблему сумнівів та віри.

Азазель, дух пустелі, примушує Мойсея засумніватися в доцільності його священної місії і прагне зруйнувати віру в Бога і в призначення Ізраїлю:

І вариться в серці грижа:

Може, я тому винен?

Може, я заповіти твої

Не сповняв, як повинен?

Джерело: newsuperbook

Азазель лякає Мойсея картинами страшних бід, які чекають у Палестині на синів Ізраїлю. Щоб посилити сумніви Мойсея в правильності обраного шляху, Азазель нашіптує йому стародавній міф про сліпого велетня Оріона, який мандрував до сонця, щоб повернути собі зір, але взяв легковажного хлопця, який вів Оріона вранці на схід, а ввечері — на захід.

У результаті фізичного та психічного виснаження Мойсей у розпачі кидає докір Богам: «*Одурив нас Єгова*».

Іван Франко вказує на те, що будь-який шлях до щастя надзвичайно важкий, вести народ уперед можуть лише ті, хто твердо вірить у перемогу. Істинні духовні провідники в жодному разі не повинні впадати у відчай та зневіру, бо посіяні ними в людських душах зерна правди й добра рано чи пізно проростуть.

У поемі порушено й проблему формування народу як основи майбутнього нації.

Спочатку — це юрба, «кочовисько ледаче», що «у дрантивих наметах дрімає»; сліпий гігант, над яким жартує поводитир — «сміхованець-хлопчина», «людськість», любить «неосяжнеє», «вірить в невідоме», «топчить рідне й знайоме», веде себе, «...як той дивовижний сліпец, Що чужим очам вірить, Все доходить не там, куди йшла, В те трафля, що не мірить».

Коли ж з'явився Єгошуа, «князь конюхів», і закликав до походу, до бою, до зброї, то дух боротьби в людства перемагає:

Ще момент — і Єгошуа крик

Гірл сто тисяч повторить;

Із номадів лінивих ся мить

Люд героїв сотворить.

Франко наголошує, що народ може стати нацією тільки з вірою в Бога, у своє високе покликання й щасливе майбутнє. А для цього треба бути готовими на тяжкі випробування й жертви заради свободи і не спокушатися на підступні обіцянки лукавих псевдоводів.

Автор показує зіткнення рабства і свободи, бунту та покірливості через використання певних мовних зворотів. Наприклад, про рабство пише: гнутись у ярмі, дух упав, гнути спину, гнути шию, затуляти слух, бути гноєм, дитя невидюче, глушити живу душу, слізьми злитий.

Концепт свободи, бунту найкраще реалізується в метафоричних та фразеологічних зворотах: серце бунтує, здобувати світ, вложити творчі сили, вирвати на волю, йде клекіт, дух піднімається.

Проблематика поеми «Мойсей»:

- вождь і суспільство;
- людина і суспільство;
- воля і рабство;
- матеріальне і духовне;
- юрба і народ;
- мрії і дійсність;
- сумніви і віра.

Практичні завдання

- Які проблеми поеми «Мойсей» не втрачають актуальності й досі?
- Чому й сьогодні ідеї датанів та авіронів мають успіх?

Що додатково почитати й подивитися?

- Опера «Мойсей» М. Скорика.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=pxBwud5hz8s>
- Історії Старого Завіту. Мойсей.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6Wq6a22jdfI>